

Határozatok Tára

A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (első tanács)

2024. január 18.*

„Előzetes döntéshozatal – Verseny – EUMSZ 101. cikk – A »vállalkozás« fogalma és a »vállalkozások társulásai által hozott döntés« fogalma – Tagállami közjegyzői kamara díjszámítási módszereket rögzítő határozatai – »Cél általi« korlátozás – Tilalom – Igazolás hiánya – Bíróság – A vállalkozások társulásával és annak tagjaival szembeni bírságkiszabás – A jogsértés elkövetője”

A C-128/21. sz. ügyben,

az EUMSZ 267. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet a Lietuvos vyriausiosis administracinis teismas (Litvánia legfelsőbb közigazgatási bírósága) a Bírósághoz 2021. február 26-án érkezett, 2021. február 17-i határozatával terjesztett elő

a Lietuvos notaru rūmai,

M. S.,

S. Š,

D. V.,

V. P.,

J. P.,

D. L.-B.,

D. P.,

R. O. I.

és

a Lietuvos Respublikos konkurencijos taryba

között,

a Lietuvos Respublikos energetikos ministerija,

* Az eljárás nyelve: litván.

a Lietuvos Respublikos finansų ministerija

részvételével folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (első tanács),

tagjai: A. Arabadjiev (előadó) tanácselnök, L. Bay Larsen, a Bíróság elnökhelyettese, az első tanács bírájaként eljárva, Csehi Z., a tizedik tanács elnöke, P. G. Xuereb és A. Kumin bírák,

főtanácsnok: G. Pitruzzella,

hivatalvezető: C. Strömholm tanácsos,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2022. szeptember 15-i tárgyalásra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

- a Lietuvos notarų rūmai, M. S., S. Š, D. V., V. P., J. P., D. L.-B, D. P. és R. O. I. képviselőjében L. Butkevičius és V. Vadapalas advokatai,
- a Lietuvos Respublikos konkurencijos taryba képviselőjében M. Dumbrytė-Ožiūnienė és Š. Keserauskas, meghatalmazotti minőségben,
- a litván kormány képviselőjében K. Dieninis és R. Dzikovič, meghatalmazotti minőségben,
- az olasz kormány képviselőjében G. Palmieri, meghatalmazotti minőségben, segítője: F. Varrone avvocato dello Stato,
- az Európai Bizottság képviselőjében F. Jimeno Fernández, I. Rogalski és A. Steiblytė, meghatalmazotti minőségben,

a főtanácsnok indítványának a 2023. január 12-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,

meghozta a következő

Ítéletet

- 1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdésének értelmezésére vonatkozik.
- 2 E kérelmet a Lietuvos notarų rūmai (litván közjegyzői kamara, a továbbiakban: közjegyzői kamara), valamint a közjegyzői hivatást Litvániában gyakorló természetes személyek, M. S., S. Š, D. V., V. P., J. P., D. L.-B., D. P. és R. O. I., és a Lietuvos Respublikos konkurencijos taryba (a Litván Köztársaság versenytanácsa, a továbbiakban: versenytanács) között folyamatban lévő jogvita keretében terjesztették elő, amelynek tárgya az utóbbi azon határozata, amelyben bírságokat szabott ki e kamarával és e közjegyzőkkel szemben a litván és az uniós versenyjog megsértése miatt.

Jogi háttér

Az uniós jog

- 3 Az [EUMSZ 101. és EUMSZ 102. cikkben] meghatározott versenyszabályok végrehajtásáról szóló, 2002. december 16-i 1/2003/EK tanácsi rendelet (HL 2003. L 1., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 8. fejezet, 2. kötet, 205. o.) 5. cikke a következőképpen rendelkezik:

„A tagállamok versenyhatóságai egyedi ügyekben alkalmazhatják az [EUMSZ 101. és EUMSZ 102. cikket]. E célból saját kezdeményezésükre vagy panasz alapján a következő határozatokat hozhatják:

[...]

– pénzbírságot, kényszerítő bírságot vagy a nemzeti joguk által biztosított egyéb szankciót szabhatnak ki.

[...]”

- 4 E rendelet 23. cikkének (2) és (4) bekezdése a következőket írja elő:

„(2) A[z Európai] Bizottság határozattal bírságot szabhat ki a vállalkozásokra vagy vállalkozások társulásaira, amennyiben azok akár szándékosan, akár gondatlanságból:

a) megsértik [az EUMSZ 101. cikket vagy az EUMSZ 102. cikket]; vagy

[...]

A jogsértésben részt vevő vállalkozások és vállalkozások társulásai tekintetében a bírság egyenként nem haladhatja meg az előző üzleti év teljes forgalmának 10%-át.

Amennyiben egy társulás jogsértése a tagok tevékenységéhez kapcsolódik, a bírság nem haladhatja meg a társulás jogsértésével érintett piacon működő tagjai teljes forgalma összegének 10%-át.

[...]

(4) Ha a bírságot vállalkozások társulása esetén a tagok forgalmának figyelembevételével szabják ki, és a társulás nem fizetőképes, a társulás köteles a bírság összegének fedezése érdekében tagjaitól hozzájárulást kérni.

Amennyiben a Bizottság által megszabott időn belül a társulás nem kapta meg a hozzájárulásokat, a Bizottság a bírság megfizetését közvetlenül bármelyik olyan vállalkozástól követelheti, amelynek képviselői a társulás érintett döntéshozó testületének tagjai voltak.

Miután a Bizottság a második albekezdés alapján már felszólított a fizetésre – amennyiben a bírság teljes összegét kell megfizetni –, a Bizottság a fennmaradó rész megfizetését a társulás bármely olyan tagjától követelheti, amely annak a piacnak az aktív szereplője volt, amelyen a jogsértés megtörtént.

A Bizottság a második és harmadik albekezdés alapján nem követelheti a fizetést olyan vállalkozásoktól, amelyek bizonyítják, hogy a társulás jogsértő döntését nem hajtották végre, és vagy nem volt tudomásuk annak létezéséről, vagy attól aktívan távol tartották magukat, még a Bizottság vizsgálatának megkezdése előtt.

A bírság megfizetése tekintetében egyik vállalkozás pénzügyi felelőssége sem haladhatja meg az előző üzleti éve teljes forgalmának 10%-át.”

A litván jog

A versenyről szóló törvény

- 5 Az 1999. március 23-i Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymas (a Litván Köztársaság versenyről szóló törvénye; Žin., 1999., 30-856. sz.) alapeljárásra alkalmazandó változatának (a továbbiakban: a versenyről szóló törvény) 5. cikke a következőképpen rendelkezik:

„A megkötésének időpontjától kezdve tilos és semmis a verseny korlátozására irányuló, illetve a versenyt korlátozó vagy esetlegesen korlátozó valamennyi megállapodás, beleértve:

- 1) beleértve azokat a megállapodásokat is, amelyek közvetlenül vagy közvetve bizonyos áruk árát vagy más vásárlási, illetve eladási feltételeket állapítanak meg (rögzítenek);

[...]”

A közjegyzőkről szóló törvény

- 6 Az 1992. szeptember 15-i Lietuvos Respublikos notariato įstatymas (a Litván Köztársaság közjegyzőkről szóló törvénye; Žin., 1992., I-2882. sz.) alapeljárásra alkalmazandó változatának (a továbbiakban: a közjegyzőkről szóló törvény) 2. cikke első bekezdése a következőképpen rendelkezik:

„A közjegyző az állam által az e törvényben előírt feladatok ellátására, valamint a polgári jogviszonyok keretében az ügyletek és az iratok jogszerűségének tanúsítására feljogosított személy. A közjegyző polgári jogvitákban közvetítőként is eljárhat e jogviták rendezése érdekében.”

- 7 E törvény 6. cikkének első bekezdése így rendelkezik:

„A közjegyzők létszámát, székhelyét és területi illetékességét a Litván Köztársaság igazságügyi minisztere a közjegyzők által a lakosság részére nyújtott jogi szolgáltatásokra vonatkozó igények felmérése céljából általa meghatározott módszertan alapján határozza meg.”

- 8 Az említett törvény 8. cikke értelmében:

„A Litván Köztársaság közjegyzői a közjegyzői kamarába tömörülnek [...]

Minden egyes közjegyző tagja a közjegyzői kamarának.

A közjegyzői kamara jogi személy.

A közjegyzői kamara alapszabályát a közjegyzői kamara közgyűlése fogadja el, és azt a Litván Köztársaság igazságügyi minisztere hagyja jóvá.”

9 Ugyanezen törvény 9. cikkének szövege a következő:

„A közjegyzői kamara fő feladatai a következők:

- 1) a közjegyzők tevékenységének koordinálása;
- 2) gondoskodás a közjegyzői képesítések fejlesztéséről;
- 3) a közjegyzők érdekeinek védelme és képviselése a hatóságok és a közigazgatási szervek előtt;
- 4) a közjegyzői hivatással kapcsolatos kérdésekre vonatkozó normatív jogi aktusok tervezeteinek kidolgozása és benyújtása a Litván Köztársaság igazságügyi miniszteréhez;
- 5) a közjegyzői gyakorlat egységesítése;
- 6) annak ellenőrzése, hogy a közjegyzők hogyan látják el feladataikat és tartják be a szakmai etikai követelményeket;
- 7) a közjegyzők által feladataik ellátása során szerkesztett dokumentumok megőrzésének és felhasználásának biztosítása;
- 8) a közjegyzők szakmai gyakorlatának biztosítása;
- 9) a más jogszabályok és a közjegyzői kamara alapszabálya által előírt többi feladat elvégzése.”

10 A közjegyzőkről szóló törvény 10. cikkének 7) pontja akként rendelkezik, hogy a közjegyzői kamara a feladatainak ellátása során a közjegyzői gyakorlat egységességének biztosítását lehetővé tevő intézkedéseket fogad el.

11 E törvény 11. cikkének második és harmadik bekezdése előírja:

„A Litván Köztársaság igazságügyi minisztere jóváhagyja az e törvényben meghatározott normatív jogi aktusokat, figyelembe véve a közjegyzői kamara elnökségének véleményét.

Ha a Litván Köztársaság igazságügyi miniszterének álláspontja szerint a közjegyzői kamara határozatai vagy döntései nem felelnek meg a Litván Köztársaság jogszabályainak, a Vilniaus apygardos teismas [Vilnius megyei bíróság, Litvánia] előtt keresetet indíthat a szóban forgó határozatok vagy döntések megsemmisítése iránt. A keresetet az annak tárgyát képező határozat vagy döntés kézhezvételétől számított egy hónapon belül kell előterjeszteni.”

12 Az említett törvény 12. cikke értelmében a közjegyzők hatásköreiket az állami hatóságok és a költségvetési hatóságok befolyásától mentesen gyakorolják, és eljárásuk során kizárólag a jogszabályokat veszik figyelembe.

13 Ugyanezen törvény 13. cikke értelmében a közjegyzők a tevékenységük keretében tiszteletben tartják a közjegyzői kamara döntéseit.

14 A közjegyzőkről szóló törvény 19. cikke a következőképpen rendelkezik:

„A közjegyző a közjegyzői okiratok szerkesztéséért, ügyletek tervezeteinek elkészítéséért, valamint tanácsadási és technikai szolgáltatásokért díjat számláz ki, amelynek összegét (díjszabás) a Litván Köztársaság pénzügyminiszterével és a közjegyzői kamarával egyetértésben a Litván Köztársaság igazságügyi minisztere határozza meg a közjegyzői díj összegének (díjszabás) részletes meghatározásával kapcsolatban e törvény 19¹. cikkében említett kritériumok figyelembevételével. A díj összegének olyan jövedelmet kell biztosítania a közjegyző részére, amely lehetővé teszi számára, hogy anyagilag független lehessen, az ügyfelek számára megfelelő szolgáltatási feltételeket biztosíthasson, a szükséges képesítésekkel rendelkező személyeket alkalmazhasson, és műszaki szempontból jól felszerelt irodával rendelkezessen. [...]

A közjegyző az ügyfele pénzügyi helyzetétől függően teljes egészében vagy részlegesen eltekinthet a díj felszámításától.

[...]”

15 E törvény 21. cikkének első bekezdése előírja, hogy a közjegyzők tevékenységüket önállóan végzik, és gazdaságilag függetlenek.

16 Az említett törvény 28. cikkének első bekezdése értelmében:

„A közjegyzői okiratokat bármely közjegyző szerkesztheti, kivéve az öröklési jogi okiratokat. Ez utóbbi esetben a közjegyzők területi illetékességét a Litván Köztársaság igazságügyi minisztere határozza meg.”

A közjegyzői kamara alapszabálya

17 Litvánia közjegyzői kamarájának a 2008. január 3-i Lietuvos Respublikos teisingumo ministro įsakymas Nr. 1R-3 (a Litván Köztársaság igazságügyi miniszterének 1R-3. sz. rendelete; Žin., 2008., 6–222. sz.) által jóváhagyott alapszabálya (a továbbiakban: a közjegyzői kamara alapszabálya) 8. cikkének (1) bekezdése a következőképpen rendelkezik:

„A közjegyzői kamara a feladatainak ellátása során az alábbi funkciókat gyakorolja:

[...]

6) a közjegyzői gyakorlat egységesítését szolgáló intézkedéseket tesz;

7) összegzi a közjegyzői gyakorlatot és véleményeket ad ki a közjegyzők részére;

[...]”

18 Az alapszabály 10. cikkének 4) pontja egyebek mellett úgy rendelkezik, hogy a közjegyzői kamara tagjait többek között kötik az e kamara elnökségének határozatai.

19 Az említett alapszabály 18. cikkének (1) bekezdése értelmében:

„Az elnökség a közjegyzői kamara testületi irányítószerve. Az elnökség nyolc tagból áll, akiket a közjegyzői kamara közgyűlése három évre jelöl (választ) ki.”

20 Ugyanezen alapszabály 19. cikke szerint:

„1. [...] az érintett területi közjegyzői közgyűlések megválasztanak egy jelöltet, aki az elnökség tagjává kíván válni. [...]

2. Az elnökségi tagságra jelölt személyek megválasztására nyilvános vagy titkos szavazással kerül sor a területeken. [...]

[...]

4. Az elnökség minden egyes tagja azon területileg illetékes közjegyzői közgyűlésnek felel, amelyet a jelölése céljából összehívtak.

[...]

6. Az elnök és az alelnök az elnökség tagja. Az elnökséget az elnök irányítja.”

21 A közjegyzői kamara alapszabálya 20. cikkének (1) bekezdése értelmében az elnökség biztosítja e kamara feladatainak ellátását.

22 Ezen alapszabály 23. cikkének (1) bekezdése előírja, hogy az elnökség a határozatait egyszerű többséggel, nyilvános szavazással hozza meg.

23 A közjegyzői kamara alapszabálya 26. cikkének (3) bekezdése és 28. cikkének (3) bekezdése értelmében e kamara elnökét és alelnökét e kamara közgyűlése választja meg.

Az ideiglenes díjszabás

24 A Litván Köztársaság igazságügyi minisztere az 1996. szeptember 12-i įsakymas Nr. 57 (57. sz. rendelet; Žin., 1996., 87-2075. sz.) keretében jóváhagyta a közjegyzők által közjegyzői okiratok szerkesztéséért, szerződéstervezetek előkészítéséért, tanácsadási és technikai szolgáltatásokért felszámított tiszteletdíjak ideiglenes díjszabását (a továbbiakban: ideiglenes díjszabás). E díjszabás többek között olyan sávokat ír elő, amelyeken belül a közjegyzők megállapíthatják díjaikat az ingatlan-jelzálogjog hitelesítése, egyéb biztosítékok hitelesítése, szolgálat, hasznélvezeti jog, ráépítési jog hitelesítése, valamint egyes vagyontárgyak használatának szabályait megállapító szerződés, továbbá ingatlancsere-szerződés hitelesítése címén.

Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

25 A 2018. április 26-i 2S-2(2018) sz. határozatával a versenytanács megállapította, hogy a közjegyzői kamara, valamint e kamara elnökségének közjegyző tagjai megsértették a versenyről szóló törvény 5. cikke (1) bekezdésének 1. pontját, valamint az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdésének a) pontját, és bírságokat szabott ki velük szemben.

- 26 E határozatban a versenytanács rámutatott, hogy a 2012. augusztus 30-i, 2015. április 23-i, 2016. május 26-i és 2017. január 26-i határozatokkal a kamara elnöksége szabályokat fogadott el a közjegyzők által az alábbi jogcímenek felszámított díjak számítási módszereinek pontosítása céljából:
- a jelzálogügyletek jóváhagyása és végrehajtási záradékok elhelyezése olyan esetekben, amelyekben az ügyletben részt vevő felek nem jelölik meg a jelzáloggal terhelt vagyontárgy értékét, és olyan esetekben, amelyekben egyetlen jelzálogügylet révén több vagyontárgy megterhelése történik;
 - közjegyzői okiratok végrehajtása, ügyleti tervezetek előkészítése, tanácsadás és technikai szolgáltatások olyan esetekben, amelyekben egyetlen szerződéssel több vagyontárgyra vonatkozóan jön létre szolgálat;
 - csereszerződés megerősítése olyan esetekben, amelyekben különböző javak részeit szerződésben elcserélik.
- 27 E határozatokat (a továbbiakban: pontosítások) az elnökségnek az értekezleteken részt vevő tagjai egyhangúlag fogadták el, és azokat a közjegyzői kamara belső honlapján közzétették.
- 28 A versenytanács úgy ítélte meg, hogy az alapeljárás felperesei a pontosítások elfogadásával valójában az e pontosításokkal érintett tevékenységek címén a közjegyzők által kiszámlázott díj összegének kiszámítására szolgáló mechanizmust hoztak létre, amely minden esetben az ideiglenes díjszabásban megengedett legmagasabb összegben rögzítette e díjak összegét. Márpedig a versenytanács szerint a pontosítások elfogadása előtt a közjegyzők mérlegelési mozgástérrel rendelkeztek e díjak kiszámítását illetően, és bizonyos esetekben a pontosítások által rögzített díjknál alacsonyabb díjakat határozhattak meg.
- 29 A versenytanács arra a következtetésre jutott, hogy az alapeljárás felperesei közvetlenül rögzítették az említett díjak összegét. Úgy ítélte meg, hogy a pontosítások elfogadásával a kamara, az irányító szervén, vagyis az elnökségen keresztül eljárva, és ezen elnökség tagjai versenykorlátozó megállapodást kötöttek, megsértve ezzel a versenyről szóló törvény 5. cikke (1) bekezdésének 1. pontját és az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdésének a) pontját. A versenytanács megállapította, hogy a közjegyzői kamara gazdasági szereplőket, azaz közjegyzőket tömörítő társulásnak minősül, és hogy a pontosításokat vállalkozások társulása által hozott döntésnek kell minősíteni, amelynek elfogadásában részt vett az e kamara elnökségének nyolc közjegyző tagja.
- 30 A versenytanács a pontosításokat a közjegyzők közötti verseny korlátozására irányuló megállapodásnak is minősítette, az érintett piacot a litvániai közjegyzői okiratok piacaként határozta meg, és úgy ítélte meg, hogy a jogsértés 2012. augusztus 30-tól legalább 2017. november 16-ig tartott. Ezenkívül úgy ítélte meg, hogy az a tény, hogy a Litván Köztársaság igazságügyi minisztere eltúrta az alapeljárás felpereseinek szóban forgó cselekményeit, enyhítő körülménynek minősül, következésképpen 5%-kal csökkentette a bírságok összegét.
- 31 Az alapeljárás felperesei keresetet indítottak a versenytanács jelen ítélet 25. pontjában említett határozatának megsemmisítése iránt a Vilniaus apygardos administracinis teismas (Vilnius megyei közigazgatási bíróság, Litvánia) előtt. 2019. február 19-i ítéletével e bíróság helyt adott az említett keresetnek, és részben hatályon kívül helyezte az említett határozatot.

- 32 A versenytanács ezen tveltel szemben fellebbezést nyújtott be a Lietuvos vyriausiasis administracinis teismashoz (Litvánia legfelsőbb közigazgatási bírósága), amely a kérdést előterjesztő bíróság.
- 33 Fellebbezésének alátámasztására a versenytanács arra hivatkozik, hogy a közjegyzők gazdasági szereplők, és az ideiglenes díjszabásban meghatározott korlátok között versenyezhetnek egymással az r, azaz a díjak összege révén. Az alapeljárás felperesei nem rendelkeznek azzal a joggal, hogy a közjegyzői gyakorlatot a versenyjoggal ellentétes módon egysgestsk, és a nemzeti szabályozásban nincs joghézag. A versenytanács szerint az EUMSZ 101. cikk alkalmazandó az alapügyben, mivel a közjegyzői kamara határozatai Litvánia egész területére alkalmazandók, továbbá a közjegyzők díjazása mind a litván felhasználókra, mind pedig más tagállamok azon állampolgáraira alkalmazandó, akik Litvániában közjegyzői szolghltatsokat vesznek igénybe, és mivel az okiratokat Litvániában letelepedett közjegyző is kiállíthatja a gazdasági szereplők közötti határokon átnyúló jogviszonyok keretében.
- 34 Az alapeljárás felperesei azt állítják, hogy a közjegyző lényegében közfeladatot ellátó gazdasági szereplő, közjogi meghatalmazott vagy közjogi képviselő. A közjegyzők a szolghltatsok minősége, nem pedig az r révén versenyeznek egymással. A pontosítások a közjegyzői kamarának a közjegyzői gyakorlat egységesítésére és a közjegyzők részére történő tanácsadásra vonatkozó – a közjegyzők rl szóló törvény 9. cikkének 5. pontja és a közjegyzői kamara alapszabálya 8. cikke (1) bekezdésének 6. s 7. pontja szabályozott – hatásköre érvényesítést szolghljk. Céljuk továbbá a nemzeti szabályozásban meglévő joghézag megszüntetése, a fogyasztók érdekeinek védelme, az egyenlő bánásmód és az arányosság elvének biztosítása, valamint a közjegyzők megalapozatlan polgári jogi felelősségre vonással szembeni védelme. A Litván Kzrsasg igazságügyi miniszterének tudomása volt a pontostsokrl, de nem fordult a bíróságokhoz azok megsemmisítése érdekében, és nem kezdeményezte az ideiglenes díjszabás módosítását sem. Az alapeljárás felperesei továbbá azt állítják, hogy az EUM-Szerződés a jelen ügyben nem alkalmazható, mivel az Európai Unióban nem létezik a közjegyzői szolghltatsok közös piaca.
- 35 A kérdést előterjesztő bíróság megjegyzi, hogy a Bíróság még nem foglalt állást abban a kérdésben, hogy az olyan közjegyzői feladatok, mint amelyeket a litván közjegyzők bíztak, az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdése értelmében vett gazdasági tevékenységnek minősülnek-e, és hogy e közjegyzők az e rendelkezés értelmében vett vállalkozásoknak minősülnek-e.
- 36 E bíróság arra keresi a választ, hogy a közjegyzői gyakorlat egységesítésére vonatkozó, a közjegyzői kamarára ruházott hatáskör megfelel-e a 2002. február 19-i Wouters és társai ítélet (C-309/99, EU:C:2002:98) 68. pontjában meghatározott azon kritériumnak, amely szerint „a tagállam [...] ügyel arra, hogy megtartsa a végső döntési jogkörét”, vagy a 2017. november 23-i CHEZ Elektro Bulgaria s FrontEx International tlet (C-427/16 s C-428/16, EU:C:2017:890) 46. pontjában említett kritériumnak, amely szerint „tényleges ellenőrzésnek, valamint olyan hatáskörnek kell fennállnia, amelynek keretében végső soron az állam hozza meg a döntéseket”.
- 37 A kérdést előterjesztő bíróság e tekintetben megjegyzi, hogy a Litván Kzrsasg igazságügyi minisztere jogosult brsghez fordulni a közjegyzői kamara esetlegesen jogellenes határozatának megsemmisítése érdekében, és kiegészítheti az ideiglenes díjszabást annak feltntetse érdekében, hogy hogyan kell kiszámítani a közjegyzők díját a pontosításokban érintett tevékenységek címén.

- 38 A kérdést előterjesztő bíróság arra is keresi a választ, hogy a pontosításokat az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdése értelmében vett, vállalkozások társulása által hozott döntéseknek kell-e tekinteni, és hogy e rendelkezést úgy kell-e értelmezni, hogy az említett pontosítások célja vagy hatása a belső piacon belüli verseny megakadályozása, korlátozása vagy torzítása.
- 39 Amennyiben az alapeljárás felperesei arra hivatkoznak, hogy a pontosítások több olyan célt követnek, amelyek véleményük szerint igazolják azok elfogadását, a kérdést előterjesztő bíróság azt kívánja megtudni, hogy a 2002. február 19-i Wouters és társai ítélet (C-309/99, EU:C:2002:98) 97. pontjában említett kritériumokra tekintettel e célok jogszerűnek tekinthetők-e, és ha igen, a pontosításokban előírt korlátozások meghaladják-e az említett célok eléréséhez szükséges mértéket.
- 40 Felmerül továbbá a kérdés, hogy az EUMSZ 101. cikket úgy kell-e értelmezni, hogy azok a közjegyzők, akik az elnökség tagjai, az EUMSZ 101. cikket megsértő társulás tagjainak tekinthetők-e, és hogy kiszabható-e velük szemben bírság az e jogsértésben való részvételük címén.
- 41 Ebben az összefüggésben a Lietuvos vyriausiosis administracinis teismas (Litvánia legfelsőbb közigazgatási bírósága) felfüggesztette az eljárást, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjesztette a Bíróság elé:
- „1) Úgy kell-e értelmezni az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdését, hogy a Litván Köztársaságban a közjegyzők, amikor a [pontosításokkal] kapcsolatos tevékenységet folytatnak, az [e rendelkezés] értelmében vett vállalkozásnak minősülnek?
 - 2) Úgy kell-e értelmezni az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdését, hogy a [pontosítások] az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdése értelmében vett, társulás által hozott döntésnek minősülnek?
 - 3) A második kérdésre adott igenlő válasz esetén e pontosítások célja vagy hatása az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdése értelmében a belső piacon belüli verseny megakadályozása, korlátozása vagy torzítása?
 - 4) Az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdésének esetleges megsértéséről való határozathozatal során [a pontosításokat] a [2002. február 19-i Wouters és társai ítélet (C-309/99, EU:C:2002:98)] 97. pontjában meghatározott szempontok alapján kell-e értékelni?
 - 5) A negyedik kérdésre adott igenlő válasz esetén jogszerű céloknak minősülnek-e ezen pontosításoknak a [2002. február 19-i Wouters és társai ítélet (C-309/99, EU:C:2002:98)] 97. pontjában meghatározott szempontok szerinti értékelése során [az alapeljárás felperesei] által hivatkozott célok, nevezetesen a közjegyzői gyakorlat egységesítése, a szabályozási hézag megszüntetése, a fogyasztók érdekeinek védelme, a fogyasztók egyenlő bánásmódjának és az arányosság elvének biztosítása, valamint a közjegyzők megalapozatlan polgári jogi felelősségre vonással szembeni védelme?
 - 6) Az ötödik kérdésre adott igenlő válasz esetén úgy kell-e tekinteni, hogy az [említett] pontosításokkal előírt korlátozások nem haladják meg a jogszerű célok megvalósításának biztosításához szükséges mértéket?

- 7) Úgy kell-e értelmezni az EUMSZ 101. cikket, hogy úgy tekinthető, hogy az elnökség tagjaként eljáró közjegyzők megsértették e cikket, és bírság szabható ki velük szemben azon az alapon, hogy közjegyzőként dolgozva részt vettek a [pontosítások elfogadásában]?”

Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem elfogadhatóságáról

- 42 Az alapeljárás felperesei arra hivatkoznak, hogy az előzetes döntéshozatal iránti kérelem elfogadhatatlan, mivel az EUMSZ 101. cikk, amelynek értelmezésére e kérelem irányul, nem alkalmazható az alapügyben, következésképpen az előterjesztett kérdések csak a litván jognak egy tisztán belső jellegű helyzetre történő alkalmazására vonatkoznak.
- 43 E tekintetben meg kell állapítani, hogy az EUMSZ 101. cikk alapeljárásra való alkalmazhatóságának problematikája az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések érdeméhez, nem pedig azok elfogadhatóságához tartozik, így az alapeljárás felpereseinek az előző pontban említett érveit e kérdések érdemi vizsgálata keretében kell megvizsgálni (lásd ebben az értelemben: 2006. július 13-i Manfredi és társai ítélet, C-295/04–C-298/04, EU:C:2006:461, 30. pont).
- 44 Ennélfogva az előzetes döntéshozatal iránti kérelem elfogadható.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

Az első kérdésről

- 45 Első kérdésével az előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy az EUMSZ 101. cikket úgy kell-e értelmezni, hogy a valamely tagállamban letelepedett közjegyzőket az e rendelkezés értelmében vett „vállalkozásoknak” kell tekinteni, amikor bizonyos helyzetekben a jelzálogügyletek jóváhagyásából, végrehajtási záradékok elhelyezéséből, közjegyzői okiratok szerkesztéséből, ügyletek tervezeteinek elkészítéséből, tanácsadási és technikai szolgáltatások nyújtásából és csereszerződések megerősítéséből álló tevékenységeket folytatnak.
- 46 Az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdése értelmében a belső piaccal összeegyeztethetetlen és tilos minden olyan vállalkozások között kötött megállapodás, vállalkozások társulásai által hozott döntés és összehangolt magatartás, amely hatással lehet a tagállamok közötti kereskedelemre, és amelynek célja vagy hatása a belső piacon belüli verseny megakadályozása, korlátozása vagy torzítása.
- 47 Előzetesen meg kell jegyezni, hogy az alapeljárás felperesei és a litván kormány arra hivatkozik, hogy e rendelkezés nem alkalmazható az alapügyre, mivel a pontosítások nem érinthetik az említett rendelkezés értelmében a tagállamok közötti kereskedelmet. A közjegyzői okiratok jellege és az egyes tagállamok nemzeti szabályozása miatt ugyanis a közjegyzők a székhelyük szerinti tagállamtól eltérő tagállam területén nem állíthatnak ki közjegyzői okiratokat. Nem létezik tehát a közjegyzői szolgáltatások közös piaca, amelyet a pontosítások érinthetnének.
- 48 E tekintetben az állandó ítélkezési gyakorlat kimondja, hogy ahhoz, hogy valamely döntés, megállapodás vagy magatartás alkalmas legyen a tagállamok közötti kereskedelem befolyásolására, objektív jogi vagy ténybeli tényezők összessége alapján kellő valószínűséggel lehetővé kell tennie, hogy közvetlenül vagy közvetetten, ténylegesen vagy lehetségesen olyan

irányú hatást gyakoroljon a tagállamok közötti kereskedelmi szerkezetre, amely akadályozhatja a tagállamok között az egységes piac célkitűzéseinek megvalósítását. Ezenkívül az is szükséges, hogy e hatás ne legyen jelentéktelen (2013. február 28-i Ordem dos Técnicos Oficiais de Contas ítélet, C-1/12, EU:C:2013:127, 65. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat; 2023. június 29-i Super Bock Bebidas ítélet, C-211/22, EU:C:2023:529, 62. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

- 49 Így a tagállamok közötti kereskedelemre gyakorolt hatást rendszerint több olyan tényező együttesen váltja ki, amelyek külön-külön nem lennének szükségszerűen meghatározóak. Meg kell vizsgálni a gazdasági és jogi hátteret annak eldöntése érdekében, hogy valamely kartell érzékelhető hatással van-e a tagállamok közötti kereskedelemre (2009. szeptember 24-i Erste Group Bank és társai kontra Bizottság ítélet, C-125/07 P, C-133/07 P, C-135/07 P és C-137/07 P, EU:C:2009:576, 37. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 50 Szintén az állandó ítélkezési gyakorlat szerint a valamely tagállam teljes területére kiterjedő kartell természeténél fogva azzal a hatással jár, hogy tartóssá teszi a nemzeti piacok szerinti részekre töredezt, akadályozva ezzel az EUM-Szerződés által célul kitűzött gazdasági összefonódást (2002. február 19-i Wouters és társai ítélet, C-309/99, EU:C:2002:98, 95. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat; 2015. július 16-i ING Pensii ítélet, C-172/14, EU:C:2015:484, 49. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 51 Egyébiránt a „tagállamok közötti kereskedelemnek” az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdése értelmében vett fogalma nem korlátozódik az áruk és szolgáltatások határokon átnyúló kereskedelmére, hanem szélesebb körű, amely magában foglal minden határokon átnyúló gazdasági tevékenységet, beleértve a letelepedést is (lásd ebben az értelemben: 2001. október 25-i Ambulanz Glöckner ítélet, C-475/99, EU:C:2001:577, 49. pont).
- 52 A jelen ügyben nem vitatott, hogy a pontosítások hatálya a Litván Köztársaság egész területére kiterjed, mivel a közjegyzőkről szóló törvény 13. cikke és a közjegyzői kamara alapszabálya 10. cikkének 4. pontja értelmében azok a közjegyzői kamara határozataiként kötelezőek az e tagállamban letelepedett valamennyi közjegyzőre.
- 53 Még ha a közjegyző főszabály szerint nem is nyújthat szolgáltatást a letelepedése szerinti tagállamtól eltérő tagállamban, ez nem változtat azon, hogy egyrészt a közjegyzői hivatásra is vonatkozik főszabály szerint a letelepedés szabadsága (lásd ebben az értelemben: 2015. szeptember 10-i Bizottság kontra Lettország ítélet, C-151/14, EU:C:2015:577, 48. pont). Márpedig az olyan szabályok, mint a pontosítások, amelyek e hivatás érintett tagállamban való gyakorlásának egyik alapvető szempontjára vonatkoznak, főszabály szerint jelentősen befolyásolhatják más tagállamok állampolgárainak azon döntését, hogy az említett hivatás gyakorlása céljából az előbbi tagállamban telepedjenek le. Másrészt, amint arra a főtanácsnok indítványának 52. pontjában lényegében rámutatott, a Litván Köztársaságtól eltérő tagállamok állampolgárai igénybe vehetik az előbbi tagállamban letelepedett közjegyzők szolgáltatásait.
- 54 E körülmények között a pontosítások, amennyiben azokat az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdése értelmében vett, vállalkozások közötti megállapodásoknak vagy vállalkozások társulásai által hozott döntéseknek kell minősíteni, e rendelkezés értelmében hatással lehetnek a tagállamok közötti kereskedelemre.

- 55 Mindezek alapján emlékeztetni kell arra, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat szerint a versenyjogban a „vállalkozás” említett rendelkezésben szereplő fogalma minden gazdasági tevékenységet folytató jogalanyra kiterjed, függetlenül azok jogállásától és finanszírozási módjától (2002. február 19-i Wouters és társai ítélet, C-309/99, EU:C:2002:98, 46. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat; 2013. február 28-i Ordem dos Técnicos Oficiais de Contas ítélet, C-1/12, EU:C:2013:127, 35. pont).
- 56 Szintén az állandó ítélkezési gyakorlatból következik, hogy minden olyan tevékenység gazdasági tevékenységnek minősül, amely áruk vagy szolgáltatások adott piacon történő kínálatával jár (2002. február 19-i Wouters és társai ítélet, C-309/99, EU:C:2002:98, 47. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat; 2013. február 28-i Ordem dos Técnicos Oficiais de Contas ítélet, C-1/12, EU:C:2013:127, 36. pont).
- 57 Márpedig a közjegyzőket illetően a Bíróság már kimondta, hogy mivel szabadfoglalkozású tevékenységet folytatnak, amely főtevékenységként különböző szolgáltatások díjazás ellenében való nyújtására irányul, főszabály szerint gazdasági tevékenységet végeznek (lásd ebben az értelemben: 1987. március 26-i Bizottság kontra Hollandia ítélet, 235/85, EU:C:1987:161, 9. pont; 2017. február 1-jei Bizottság kontra Magyarország ítélet, C-392/15, EU:C:2017:73, 98–101. pont).
- 58 Egyébiránt a nyújtott szolgáltatások összetett és technikai jellege, valamint az a körülmény, hogy a hivatás gyakorlása szabályozott, nem kérdőjelezheti meg ezt az értékelést (lásd analógia útján: 2002. február 19-i Wouters és társai ítélet, C-309/99, EU:C:2002:98, 49. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat; 2013. február 28-i Ordem dos Técnicos Oficiais de Contas ítélet, C-1/12, EU:C:2013:127, 38. pont).
- 59 Az alapügyben a kérdést előterjesztő bíróság által szolgáltatott információkból kitűnik, hogy a Litvániában letelepedett közjegyzők tevékenységüket szabad foglalkozás keretében, nem pedig köztisztviselőként végzik. A közjegyzőkről szóló törvény 19. cikke ugyanis előírja, hogy a közjegyző a közjegyzői okiratok szerkesztéséért, ügyletek tervezeteinek elkészítéséért, valamint tanácsadási és technikai szolgáltatásokért díjat számláz ki. E törvény 12. cikke pedig úgy rendelkezik, hogy a közjegyzők hatásköreiket az állami hatóságok és a költségvetési hatóságok befolyásától mentesen gyakorolják, és eljárásuk során kizárólag a jogszabályokat veszik figyelembe. Végül az említett törvény 21. cikke értelmében a közjegyző önállóan és gazdaságilag független módon gyakorolja tevékenységét.
- 60 Mindazonáltal az alapeljárás felperesei és a litván kormány lényegében azt állítja, hogy a litván közjegyzők nem folytatnak gazdasági tevékenységet, mivel közfeladatok ellátásában vesznek részt.
- 61 E tekintetben az állandó ítélkezési gyakorlatból kitűnik, hogy a közhatalmi jogkörök gyakorlásával kapcsolatos tevékenységek nem rendelkeznek olyan gazdasági jelleggel, amely indokolná az EUM-Szerződés versenyre vonatkozó szabályainak alkalmazását (2012. július 12-i Compass-Datenbank ítélet, C-138/11, EU:C:2012:449, 36. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat; 2021. május 6-i Analisi G. Caracciolo ítélet, C-142/20, EU:C:2021:368, 56. pont).
- 62 Mindemellett az a körülmény, hogy valamely jogalany tevékenységei egy részének gyakorlása tekintetében közhatalmi jogkörökkel rendelkezik, önmagában nem akadályozza annak, hogy e jogalanyt a versenyjog értelmében vett vállalkozásnak minősítsék a gazdasági jellegű tevékenységei tekintetében, amennyiben ez utóbbi tevékenységek elválaszthatók a közhatalmi jogkörök

gyakorlásától (lásd ebben az értelemben: 2012. július 12-i Compass-Datenbank ítélet, C-138/11, EU:C:2012:449, 37. és 38. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat; 2022. március 24-i GVN kontra Bizottság ítélet, C-666/20 P, EU:C:2022:225, 71. pont).

- 63 A jelen ügyben – a kérdést előterjesztő bíróság által elvégzendő vizsgálat fenntartása mellett – a pontosításokkal érintett közjegyzői tevékenységek, amelyek bizonyos helyzetekben a jelzálogügyletek jóváhagyásából, végrehajtási záradékok elhelyezéséből, közjegyzői okiratok szerkesztéséből, ügyletek tervezeteinek elkészítéséből, tanácsadási és technikai szolgáltatások nyújtásából és csereszerződések megerősítéséből állnak, nem tűnnek úgy, hogy közhatalmi jogkörök gyakorlásához kapcsolódnak.
- 64 E tekintetben a Bíróság lényegében már kimondta, hogy nem vesz részt közvetlenül és sajátosan a közhatalom gyakorlásában az a közjegyzői tevékenység, amely az egyoldalú kötelezettségvállalást tartalmazó okiratok vagy azon megállapodások hitelesítésére irányul, amelyekben a felek szabadon egyeztek meg (lásd ebben az értelemben: 2017. február 1-jei Bizottság kontra Magyarország ítélet, C-392/15, EU:C:2017:73, 119. és 120. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat), a jelzálogjog alapítása (2011. május 24-i Bizottság kontra Franciaország ítélet, C-50/08, EU:C:2011:335, 97. pont), az egyszerű végrehajtási záradékolás (lásd ebben az értelemben: 2017. február 1-jei Bizottság kontra Magyarország ítélet, C-392/15, EU:C:2017:73, 125–127. pont), valamint az ügyletek tervezeteinek elkészítése, tanácsadási és technikai szolgáltatások közjegyzők általi nyújtása (lásd ebben az értelemben: 2011. december 1-jei Bizottság kontra Hollandia ítélet, C-157/09, EU:C:2011:794, 72. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 65 Ezenkívül a Bíróság rendelkezésére bocsátott információkból nem tűnik ki, hogy a pontosításokkal érintett közjegyzői tevékenységek elválaszthatatlanul kapcsolódnának más olyan tevékenységekhez, amelyek közhatalmi jogkörök gyakorlásával járnak.
- 66 Egyébiránt, amint az a Bíróság rendelkezésére álló ügyiratokból kitűnik, a Litvániában letelepedett közjegyzők területi illetékességük korlátain belül tevékenységeik nagy részét versenyfeltételek között végzik, mivel a közjegyzőkről szóló törvény 28. cikkének első bekezdése e tekintetben úgy rendelkezik, hogy a közjegyzői okiratokat bármely közjegyző szerkesztheti, kivéve az öröklési jogi okiratokat. Márpedig e körülmény nem jellemzi a közhatalom gyakorlását (lásd ebben az értelemben: 2015. szeptember 10-i Bizottság kontra Lettország ítélet, C-151/14, EU:C:2015:577, 74. pont).
- 67 Ebből következik, hogy a valamely tagállam területén letelepedett közjegyzőket az EUMSZ 101. cikk értelmében vett „vállalkozásoknak” kell tekinteni, amennyiben a pontosításokban említettekhez hasonló tevékenységeket végeznek.
- 68 A fenti megfontolásokra tekintettel az első kérdésre azt a választ kell adni, hogy az EUMSZ 101. cikket úgy kell értelmezni, hogy a valamely tagállamban letelepedett közjegyzőket az e rendelkezés értelmében vett „vállalkozásoknak” kell tekinteni, amikor bizonyos helyzetekben a jelzálogügyletek jóváhagyásából, végrehajtási záradékok elhelyezéséből, közjegyzői okiratok szerkesztéséből, ügyletek tervezeteinek elkészítéséből, tanácsadási és technikai szolgáltatások nyújtásából és csereszerződések megerősítéséből álló tevékenységeket folytatnak, amennyiben e tevékenységek nem közhatalmi jogkörök gyakorlásához kapcsolódnak.

A második kérdésről

- 69 Második kérdésével az előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdését úgy kell-e értelmezni, hogy azokat a szabályokat, amelyek egységesítik azt a módot, ahogyan valamely tagállam közjegyzői a bizonyos tevékenységeik végzése címén kiszámlázott díjak összegét kiszámítják, és amelyeket a közjegyzői kamarához hasonló szakmai szervezet fogadott el, az e rendelkezés értelmében vett, vállalkozások társulása által hozott döntéseknek kell tekinteni.
- 70 E tekintetben először is azt kell megvizsgálni, hogy a szakmai szervezet, amikor az alapeljárás tárgyát képező szabályokhoz hasonló szabályokat fogad el, vállalkozások társulásának vagy ellenkezőleg, hatóságnak minősül-e amiatt, hogy tevékenysége a közhatalmi jogkörök gyakorlásához kapcsolódik (lásd ebben az értelemben: 2002. február 19-i Wouters és társai ítélet, C-309/99, EU:C:2002:98, 56. és 57. pont; 2013. július 18-i Consiglio Nazionale dei Geologi ítélet, C-136/12, EU:C:2013:489, 42. pont).
- 71 A Bíróság megállapította, hogy az a szakmai szervezet, amely ugyan szabályozási jogkörrel rendelkezik, nem tipikus közhatalmi jogköröket gyakorol, hanem olyan hivatás szabályozó szerveként jár el, amelynek gyakorlása egyébiránt gazdasági tevékenységnek minősül, nem mentesülhet a versenyszabályok alkalmazása alól (lásd ebben az értelemben: 2002. február 19-i Wouters és társai ítélet, C-309/99, EU:C:2002:98, 58. és 59. pont; 2013. július 18-i Consiglio Nazionale dei Geologi ítélet, C-136/12, EU:C:2013:489, 44. pont).
- 72 Ezenkívül a Bíróság ítélkezési gyakorlatából kitűnik, hogy más valószínűsítő körülményeket is figyelembe kell venni, amelyek többek között a szóban forgó szakmai szervezet irányító szerveinek összetételére, működési módjára, a hatóságokkal való kapcsolataira, valamint szabályozási vagy döntéshozatali jogkörének korlátozására vonatkoznak, annak meghatározása érdekében, hogy az ilyen szervezetet az EUMSZ 101. cikk értelmében vett, vállalkozások társulásának vagy hatóságnak kell-e tekinteni.
- 73 Így a Bíróság a szakmai szervezeteket többek között arra a körülményre tekintettel minősítette „vállalkozások társulásainak”, hogy e szervezetek irányító szervei kizárólag e hivatásrend olyan tagjaiból állnak, akiket társaik választanak meg, anélkül hogy a nemzeti hatóságok beavatkozhatnának e kinevezésbe (lásd ebben az értelemben: 2002. február 19-i Wouters és társai ítélet, C-309/99, EU:C:2002:98, 61. pont; 2013. július 18-i Consiglio Nazionale dei Geologi ítélet, C-136/12, EU:C:2013:489, 43. pont).
- 74 A Bíróság azt is figyelembe vette, hogy az állam nem avatkozott be döntően e szervek döntéseibe (lásd ebben az értelemben: 2014. szeptember 4-i API és társai ítélet, C-184/13–C-187/13, C-194/13, C-195/13 és C-208/13, EU:C:2014:2147, 33. és 41. pont).
- 75 Hasonlóképpen, a Bíróság figyelembe vette azt a körülményt, hogy az érintett szervezetre vagy jogalanyra ruházott szabályozási vagy döntéshozatali jogkörhöz nem kapcsolódnak olyan közérdekű feltételek vagy kritériumok, amelyeket az aktusai elfogadásakor köteles volt tiszteletben tartani, és hogy e szervezet vagy jogalany nem az állam tényleges ellenőrzése és végső döntési jogköre alatt járt el (lásd ebben az értelemben: 2002. február 19-i Wouters és társai ítélet, C-309/99, EU:C:2002:98, 62. és 68. pont; 2013. február 28-i Ordem dos Técnicos Oficiais de Contas ítélet, C-1/12, EU:C:2013:127, 49., 54. és 55. pont; 2017. november 23-i CHEZ Elektro Bulgaria és FrontEx International ítélet, C-427/16 és C-428/16, EU:C:2017:890, 49. pont).

- 76 Az alapügyben a kérdést előterjesztő bíróság által szolgáltatott információkból kitűnik, hogy a közjegyzőkről szóló törvény 8. cikkének megfelelően Litvániában valamennyi közjegyző a közjegyzői kamarába tömörül, és annak tagja. Az említett kamarának az e törvény 9. cikkében előírt fő feladatai közé tartozik többek között a közjegyzők tevékenységének koordinálása, gondoskodás a közjegyzői képesítések fejlesztéséről, érdekeik védelme és képviselete a hatóságok és a közigazgatási szervek előtt, a közjegyzői gyakorlat egységesítése, valamint annak ellenőrzése, hogy a közjegyzők hogyan látják el feladataikat és tartják be a szakmai etikai követelményeket.
- 77 Egyébiránt a közjegyzői kamara alapszabályának 18. és 19. cikke értelmében az elnökség – amely e kamara testületi irányító szerve – nyolc tagból áll, akiket az említett kamara közgyűlése nevez ki a közjegyzők közgyűlései által megválasztott jelöltek közül, és e szerv határozatait ezen alapszabály 23. cikke szerint egyszerű többséggel, nyilvános szavazással hozza meg.
- 78 Végül, ha a Litván Köztársaság igazságügyi miniszterének álláspontja szerint a közjegyzői kamara döntései nem felelnek meg a Litván Köztársaság jogszabályainak, a közjegyzőkről szóló törvény 11. cikke alapján a Vilniaus apygardos teismas [Vilnius megyei bíróság, Litvánia] előtt keresetet indíthat ezek megsemmisítése iránt.
- 79 Így a kérdést előterjesztő bíróság által szolgáltatott információkból az következik, hogy a közjegyzői kamara Litvániában a közjegyzői hivatást szabályozó szervezet jellemzőivel rendelkezik, és hogy irányító szerve – vagyis az elnökség – kizárólag e hivatásrend olyan tagjaiból áll, akiket csak társaik választanak meg, és úgy tűnik, hogy a litván állam nem avatkozik be sem az említett tagok kinevezésébe, sem az elnökségi határozatok meghozatalába.
- 80 Ezenkívül a kérdést előterjesztő bíróság nem hivatkozott egyetlen olyan rendelkezésre sem, amely kellően pontosan meghatározná azokat a feltételeket és kritériumokat, amelyek biztosítanák, hogy a közjegyzői kamara és elnöksége ténylegesen a közérdek tiszteletben tartásával járjon el, amikor döntéshozatali jogkörét gyakorolja.
- 81 Ráadásul önmagában az a tény, hogy a litván bíróságok felülvizsgálhatják a közjegyzői kamara határozatainak jogszerűségét, nem jelenti azt, hogy e kamara az állam tényleges ellenőrzése alatt jár el (lásd analógia útján: 2017. november 23-i CHEZ Elektro Bulgaria és FrontEx International ítélet, C-427/16 és C-428/16, EU:C:2017:890, 48. és 49. pont).
- 82 E körülmények között a közjegyzői kamarához hasonló szakmai szervezetet az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdése értelmében vett, vállalkozások társulásának, nem pedig hatóságnak kell tekinteni.
- 83 Másodszor, ami azt a kérdést illeti, hogy a pontosítások az EUMSZ 101. cikk értelmében vett, vállalkozások társulása által hozott döntéseknek minősülnek-e, a Bíróság rendelkezésére álló ügyiratokból kitűnik, hogy e pontosítások, amelyek arra irányulnak, hogy egységesítsék azt a módot, ahogyan a közjegyzők a bizonyos tevékenységeik végzése címén kiszámlázott díjak összegét kiszámítják, amint arra a jelen ítélet 52. pontja emlékeztet, a közjegyzőkre nézve a közjegyzőkről szóló törvény 13. cikke és a közjegyzői kamara alapszabálya 10. cikkének 4. pontja értelmében kötelezőek.
- 84 Márpedig a Bíróság ítélkezési gyakorlatából kitűnik, hogy az EUMSZ 101. cikk értelmében vett, vállalkozások társulásai által hozott döntéseknek minősülnek azok a határozatok, amelyek valamely hivatásrend tagjai képviselőinek arra irányuló akaratát fejezik ki, hogy meghatározott magatartást tanúsítsanak a gazdasági tevékenységük során (lásd ebben az értelemben: 2002. február 19-i Wouters és társai ítélet, C-309/99, EU:C:2002:98, 64. pont).

- 85 Egyébiránt, mivel megállapításra került, hogy valamely ajánlott ár – pontos jogi jellegétől függetlenül – az EUMSZ 101. cikk szerinti döntésnek tekinthető (2013. július 18-i Consiglio Nazionale dei Geologi ítélet, C-136/12, EU:C:2013:489, 46. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat), a kötelező aktus útján történő árrögzítést *a fortiori* ilyen döntésnek kell tekinteni (lásd ebben az értelemben: 2013. július 18-i Consiglio Nazionale dei Geologi ítélet, C-136/12, EU:C:2013:489, 47. pont).
- 86 Ebből következik, hogy az olyan szabályokat, mint a pontosítások, az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdése értelmében vállalkozások társulása által hozott döntéseknek kell tekinteni.
- 87 A fenti megfontolásokra tekintettel a második kérdésre azt a választ kell adni, hogy az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy azok a szabályok, amelyek egységesítik azt a módot, ahogyan valamely tagállam közjegyzői a bizonyos tevékenységeik végzése címén kiszámlázott díjak összegét kiszámítják, és amelyeket az e tagállam közjegyzői kamarájához hasonló szakmai szervezet fogadott el, az e rendelkezés értelmében vett, vállalkozások társulása által hozott döntéseknek minősülnek.

A harmadik–hatodik kérdésről

- 88 Harmadik–hatodik kérdésével, amelyeket célszerű együttesen vizsgálni, az előterjesztő bíróság lényegében arra keresi a választ, hogy az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdését úgy kell-e értelmezni, hogy a vállalkozások társulásának azon döntései, amelyek egységesítik azt a módot, ahogyan a közjegyzők a bizonyos tevékenységeik végzése címén kiszámlázott díjak összegét kiszámítják, az e cikk által tiltott versenykorlátozásnak minősülnek-e.
- 89 Előjáróban hangsúlyozni kell, hogy az EUMSZ 267. cikkben említett eljárás keretében – amely a nemzeti bíróságok és a Bíróság feladatainak világos szétválasztásán alapul – a Bíróság feladata csupán azon uniós jogi rendelkezések – a jelen esetben az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdése – értelmezésére korlátozódik, amellyel kapcsolatosan ezt kérték. Így nem a Bíróság, hanem a kérdést előterjesztő bíróság feladata végső soron annak megítélése, hogy – az alapeljárás tárgyát képező helyzetre vonatkozó releváns elemekre, valamint a gazdasági és jogi környezetre figyelemmel, amelybe e helyzet illeszkedik – a szóban forgó megállapodás versenykorlátozó célú-e (lásd ebben az értelemben: 2021. november 18-i Visma Enterprise ítélet, C-306/20, EU:C:2021:935, 51. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 90 Ugyanakkor a Bíróság az előzetes döntéshozatal iránti kérelem elbírálása során a rendelkezésére álló ügyiratokban szereplő információk alapján olyan pontosításokkal szolgálhat, amelyek célja, hogy az előterjesztő bíróságnak iránymutatást adjanak az értelmezéshez ahhoz, hogy e bíróság a jogvitát elbírálhassa (2021. november 18-i Visma Enterprise ítélet, C-306/20, EU:C:2021:935, 52. pont).
- 91 Mindenekelőtt emlékeztetni kell arra, hogy ahhoz, hogy valamely vállalkozások társulása által hozott döntés az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdésében meghatározott tilalom hatálya alá tartozzon, az szükséges, hogy annak „célja vagy hatása” a belső piaci verseny érzékelhető megakadályozása, korlátozása vagy torzítása legyen (lásd ebben az értelemben: 2021. november 18-i Visma Enterprise ítélet, C-306/20, EU:C:2021:935, 54. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

- 92 A Bíróságnak az 1966. június 30-i LTM-ítélet (56/65, EU:C:1966:38) óta érvényes állandó ítélkezési gyakorlata szerint e feltételnek a „vagy” kötőszóval jelzett vagylagos jellege miatt először is meg kell vizsgálni a vállalkozások társulása által hozott döntés tulajdonképpeni célját (lásd ebben az értelemben: 2021. november 18-i Visma Enterprise ítélet, C-306/20, EU:C:2021:935, 55. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 93 A Bíróság ítélkezési gyakorlatából ugyanis kitűnik, hogy a vállalkozások közötti egyeztetés bizonyos típusai a verseny tekintetében elegendő károsági fokot mutatnak ahhoz, hogy azokat „cél általi korlátozásoknak” lehessen minősíteni, vagyis nem szükséges a hatásaik vizsgálata. Ezen ítélkezési gyakorlat azzal a körülménnyel függ össze, hogy a vállalkozások közötti egyeztetés bizonyos formái jellegüknél fogva úgy tekinthetők, hogy károsak a rendes verseny megfelelő működésére (2021. november 18-i Visma Enterprise ítélet, C-306/20, EU:C:2021:935, 57. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 94 Így általánosan elfogadott, hogy az összejátszásra irányuló bizonyos magatartások, úgymint a horizontális árrögzítéshez vezető magatartások úgy tekinthetők, hogy annyira valószínűen negatív hatásokkal járnak különösen a termékek és szolgáltatások ára, mennyiségére vagy minőségére, hogy úgy tekinthető, hogy az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdésének alkalmazásában szükségtelen bizonyítani, hogy tényleges hatásokat gyakorolnak a piacra. A tapasztalat ugyanis azt mutatja, hogy az ilyen magatartások a termelés csökkenésével és az árak növekedésével járnak, és a forrásoknak különösen a fogyasztók hátrányára való kedvezőtlen elosztását eredményezik (2020. április 2-i Budapest Bank és társai ítélet, C-228/18, EU:C:2020:265, 36. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 95 Márpedig a jelen ügyben a Bíróság rendelkezésére álló információkból kitűnik, hogy a pontosítások a közjegyzők által kiszámlázott díj összegének kiszámítására szolgáló mechanizmust hoznak létre, amely arra kötelezi a közjegyzőket, hogy az e pontosításokkal érintett tevékenységek tekintetében a Litván Köztársaság igazságügyi minisztere által megállapított ideiglenes díjszabásban szereplő ársáv legmagasabb árát vegyék figyelembe. A kérdést előterjesztő bíróság által elvégzendő vizsgálat fenntartása mellett, meg kell tehát állapítani, hogy e pontosítások éppen az érintett szolgáltatások árának horizontális rögzítését eredményezik.
- 96 E körülmények között az olyan döntéseket, mint a pontosítások, az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdése értelmében vett, „cél általi” versenykorlátozásnak kell tekinteni.
- 97 Kétségtelen, hogy a Bíróság állandó ítélkezési gyakorlatából kitűnik, hogy nem tartozik automatikusan az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdésében foglalt tilalom hatálya alá valamennyi olyan, vállalkozások közötti megállapodás vagy vállalkozások társulása által hozott döntés, amely korlátozza az e megállapodásban részes vagy e döntés tiszteletben tartására köteles vállalkozások cselekvési szabadságát. Annak a gazdasági és jogi összefüggésnek a vizsgálata ugyanis, amelybe e megállapodások némelyike és e döntések némelyike illeszkedik, először is annak megállapításához vezethet, hogy ezeket egy vagy több olyan jogszerű közérdekű cél indokolja, amelyek önmagukban véve nem versenyellenes jellegűek, másodszor, hogy e célok eléréséhez ténylegesen szükségesek azok a konkrét eszközök, amelyeket e célok elérése érdekében alkalmaznak, harmadszor pedig, hogy még ha bebizonyosodik is, hogy ezen eszközök eredendően korlátozzák vagy torzítják a versenyt, legalábbis potenciálisan, ez az eredendő hatás nem haladja meg a szükséges mértéket, különösen úgy, hogy kiiktat minden versenyt. Ez az ítélkezési gyakorlat alkalmazható különösen a szakmai szövetséghez vagy sportegyesülethez hasonló társulások bizonyos etikai vagy szakmai etikai célok elérése, illetve tágabb értelemben valamely szakmai tevékenység gyakorlásának szabályozása céljából elfogadott szabályok formáját öltő megállapodások vagy döntések esetén, ha

az érintett társulás bizonyítja, hogy a fent említett feltételek teljesülnek (2023. december 21-i Royal Antwerp Football Club ítélet, C-680/21, EU:C:2023:1010, 113. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

- 98 Az említett ítélkezési gyakorlat azonban nem alkalmazható olyan magatartások esetén, amelyeknek távolról sem az a „hatásuk”, hogy bizonyos vállalkozások cselekvési szabadságának korlátozásával legalább potenciálisan korlátozzák a versenyt, e verseny tekintetében olyan károsági fokot mutatva, amely igazolja annak megállapítását, hogy e magatartások „célja” akár a verseny megakadályozása, korlátozása vagy torzítása. Így kizárólag akkor kell ezt követően meghatározni, hogy e magatartás tartozhat-e ezen ítélkezési gyakorlat hatálya alá, ha az adott ügyben szóban forgó magatartás vizsgálata alapján bebizonyosodik, hogy e magatartásnak nem célja a verseny megakadályozása, korlátozása vagy torzítása (2023. december 21-i Royal Antwerp Football Club ítélet, C-680/21, EU:C:2023:1010, 115. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 99 Ami tehát a verseny megakadályozására, korlátozására vagy torzítására irányuló magatartásokat illeti, azok kizárólag az EUMSZ 101. cikk (3) bekezdése alapján – feltéve, hogy az e rendelkezésben előírt valamennyi feltételt tiszteletben tartják – részesülhetnek az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdésében foglalt tilalom alóli mentességben (2023. december 21-i Royal Antwerp Football Club ítélet, C-680/21, EU:C:2023:1010, 116. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 100 E tekintetben a Bíróság már kimondta, hogy az EUMSZ 101. cikk (3) bekezdése szerinti mentesség alkalmazása az ugyanezen rendelkezésben felsorolt négy kumulatív feltétel teljesülésétől függ. E feltételek arra vonatkoznak, hogy először is az érintett kartellnek hozzá kell járulnia a szóban forgó áruk vagy szolgáltatások termelésének vagy forgalmazásának javításához, illetve a műszaki vagy gazdasági fejlődés előmozdításához, másodsorú lehetővé kell tennie a fogyasztók méltányos részesedését a belőle eredő előnyből, harmadszor a részt vevő vállalkozásokra nem róhat olyan korlátozásokat, amelyek e célok eléréséhez nem nélkülözhetetlenek, negyedszer nem teheti lehetővé, hogy a szóban forgó áruk vagy szolgáltatások jelentős része tekintetében megszűnjön a verseny (2018. január 23-i F. Hoffmann-La Roche és társai ítélet, C-179/16, EU:C:2018:25, 97. pont).
- 101 A jelen ügyben az alapeljárás felperesei és a litván kormány lényegében arra hivatkozik, hogy a pontosítások a jelen ítélet 97. pontjában hivatkozott ítélkezési gyakorlat értelmében vett jogszerű célokat követnek. E rendelkezések célja ugyanis az egyenlő bánásmód és az arányosság elvének védelme, valamint a közjegyzők megalapozatlan polgári jogi felelősségre vonással szembeni védelme a közjegyzői gyakorlat egységesítése és a szabályozási hézag megszüntetése révén. Ezenkívül a pontosítások a közjegyzői szolgáltatásokat igénybe vevők érdekeinek védelmére irányulnak, mivel biztosítékok ismeretlen értékű vagyontárgyon történő alapítása érdekében az ideiglenes díjszabás által engedélyezett legmagasabb összegű díjak kiszámlázása hozzájárul ahhoz, hogy visszatartsa a személyeket attól, hogy olyan vagyontárgyon alapítsanak zálogjogot, amelynek értéke nem nyert megállapítást.
- 102 Mindazonáltal az olyan döntéseket, mint a pontosítások, amelyeket – amint az a jelen ítélet 96. pontjából kitűnik – az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdése értelmében vett, „cél általi” versenykorlátozásnak kell tekinteni, semmiképpen nem igazolhatják a jelen ítélet előző pontjában említett célok.

- 103 Egyébiránt a Bíróság rendelkezésére álló ügyiratokból nem tűnik ki, hogy az alapeljárás felperesei az EUMSZ 101. cikk (3) bekezdésében előírt mentességre hivatkoztak volna.
- 104 E körülmények között az olyan döntéseket, mint a pontosítások, az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdése által tiltott, „cél általi” versenykorlátozásnak kell tekinteni.
- 105 A fenti megfontolásokra tekintettel a harmadik–hatodik kérdésre azt a választ kell adni, hogy az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy a vállalkozások társulásának azon döntései, amelyek egységesítik azt a módot, ahogyan a közjegyzők a bizonyos tevékenységeik végzése címén kiszámlázott díjak összegét kiszámítják, az e rendelkezés által tiltott, „cél általi” versenykorlátozásoknak minősülnek.

A hetedik kérdéstről

- 106 Hetedik kérdésével az előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy az EUMSZ 101. cikket úgy kell-e értelmezni, hogy azzal ellentétes, ha valamely nemzeti versenyhatóság e rendelkezés megsértése miatt bírságot szab ki a vállalkozások társulásával szemben, amelynek a jogsértő határozat betudható, valamint ugyanezen jogsértés miatt egyedi bírságokat szab ki az említett határozatot elfogadó társulás irányító szervének tagvállalkozásaival szemben.
- 107 Előzetesen rá kell mutatni arra, hogy az 1/2003 rendelet 5. cikke előírja, hogy az EUMSZ 101. és 102. cikk alkalmazására hatáskörrel rendelkező nemzeti versenyhatóság pénzbírságot, kényszerítő bírságot vagy a nemzeti joga által biztosított egyéb szankciót szabhat ki.
- 108 A Bíróság ítélkezési gyakorlata szerint abban az esetben, ha az EUMSZ 101. cikk megsértésének fennállása bizonyítást nyer, a nemzeti versenyhatóságok főszabály szerint kötelesek bírságot kiszabni a jogsértés elkövetőjével szemben. E rendelkezés közérdekből történő, hatékony alkalmazásának biztosítása érdekében ugyanis fontos, hogy e hatóságok csak kivételesen mellőzzék a bírság kiszabását, ha a vállalkozás szándékosan vagy gondatlanságból megsértette az említett rendelkezést (lásd ebben az értelemben: 2013. június 18-i Schenker & Co. és társai ítélet, C-681/11, EU:C:2013:404, 46. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat; 2022. március 22-i Nordzucker és társai ítélet, C-151/20, EU:C:2022:203, 64. pont).
- 109 E tekintetben először is emlékeztetni kell arra, hogy az uniós versenyszabályok, és különösen az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdésének tényleges érvényesülése magában foglalja többek között annak szükségességét, hogy biztosítsák az e szabályok megsértése esetén kiszabott szankciók elrettentő hatását (lásd ebben az értelemben: 2008. december 18-i Coop de France bétail et viande és társai kontra Bizottság ítélet, C-101/07 P és C-110/07 P, EU:C:2008:741, 98. pont; 2009. március 19-i Archer Daniels Midland kontra Bizottság ítélet, C-510/06 P, EU:C:2009:166, 149. pont).
- 110 Ugyanis az EUMSZ 101. cikk megsértése miatt kiszabott bírságok célja az érintett vállalkozások jogsértő magatartásának megtorlása, valamint a kérdéses vállalkozások, csakúgy mint más gazdasági szereplők elrettentése attól, hogy a jövőben megszegjék az uniós versenyjog szabályait (lásd ebben az értelemben: 2010. június 17-i Lafarge kontra Bizottság ítélet, C-413/08 P, EU:C:2010:346, 102. pont; 2013. szeptember 26-i Alliance One International kontra Bizottság ítélet, C-668/11 P, EU:C:2013:614, 62. pont; 2014. szeptember 4-i YKK és társai kontra Bizottság ítélet, C-408/12 P, EU:C:2014:2153, 84. pont). Így az elrettentő hatásra törekvés nem kizárólag a bírságokat kiszabó határozat által konkrétan érintett vállalkozásokra vonatkozik, mivel a hasonló

méretű és hasonló erőforrásokkal rendelkező vállalkozásokat is arra kell ösztönözni, hogy tartózkodjanak az uniós versenyjogi szabályok hasonló megsértésében való részvételtől (2013. december 5-i ítélet, Caffaro kontra Bizottság, C-447/11 P, EU:C:2013:797, 37. pont).

- 111 Másodszor emlékeztetni kell arra, hogy a nemzeti versenyhatóságoknak azt is biztosítaniuk kell, hogy az általuk az uniós versenyszabályok megsértése miatt kiszabott bírságok arányosak legyenek a jogsértés jellegével (lásd ebben az értelemben: 2019. április 3-i Powszechny Zakład Ubezpieczeń na Życie ítélet, C-617/17, EU:C:2019:283, 38. pont).
- 112 A fenti megfontolásokból következik, hogy abban az esetben, ha az EUMSZ 101. cikk megsértésének fennállása bizonyítást nyer, a nemzeti versenyhatóságoknak főszabály szerint kellően elrettentő és arányos bírságot kell kiszabniuk a jogsértés elkövetőjével szemben.
- 113 Ami azon jogalany meghatározását illeti, amelyet az EUMSZ 101. cikkben foglalt tilalmat megsértő jogalanynak kell tekinteni, e cikk (1) bekezdésének szövegéből kitűnik, hogy a Szerződések megszövegezői úgy határoztak, hogy a „vállalkozás” és a „vállalkozások társulása” fogalmát használják az e rendelkezésben előírt tilalom megsértését elkövető jogalany megnevezésére (lásd ebben az értelemben: 2019. március 14-i Skanska Industrial Solutions és társai ítélet, C-724/17, EU:C:2019:204, 29. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 114 Ha valamely jogalany megsérti a versenyszabályokat, a személyes felelősség elve szerint neki kell felelnie ezért a jogsértésért (lásd ebben az értelemben: 2007. december 11-i ETI és társai ítélet, C-280/06, EU:C:2007:775, 39. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat; 2022. május 12-i Servizio Elettrico Nazionale és társai ítélet, C-377/20, EU:C:2022:379, 106. pont).
- 115 Mivel az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdése tiltja többek között a „vállalkozások társulásai által hozott olyan döntés[t]”, amely hatással lehet a tagállamok közötti kereskedelemre, és amelynek célja vagy hatása a belső piacon belüli verseny megakadályozása, korlátozása vagy torzítása, meg kell állapítani, hogy a vállalkozások olyan társulása, mint a közjegyzői kamara, maga minősülhet az e rendelkezést megsértő elkövetőnek.
- 116 Az alapügyben az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból kitűnik, hogy az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdésének a versenytanács által megállapított megsértése olyan pontosságok elfogadásából áll, amelyek a közjegyzői kamara elnöksége határozatainak minősülnek. Márpedig a Bíróság rendelkezésére álló információkból, különösen az alapeljárás felperesei és a litván kormány által a Bíróság által a tárgyaláson feltett kérdésekre adott tisztázó válaszokból kitűnik, hogy az elnökség határozatai, amely elnökség a közjegyzői kamara alapszabálya 18. cikkének (1) bekezdése értelmében e kamara irányító szerve, kötelezőek e kamarára, így e határozatokat maga a közjegyzői kamara határozatainak kell tekinteni.
- 117 Egyébiránt az alapeljárás felperesei és a litván kormány a tárgyaláson azt is kifejtette, hogy sem az elnökség, sem annak tagjai nem tehetők felelőssé az említett határozatokért, mivel azok kizárólag a közjegyzői kamarának tudhatók be.
- 118 Ebből következik, hogy – a kérdést előterjesztő bíróság által elvégzendő vizsgálat fenntartása mellett – a közjegyzői kamarát kell a versenytanács által az alapügyben megállapított jogsértés elkövetőjének tekinteni.

- 119 Ami a közjegyzői kamara elnökségét alkotó közjegyzőket illeti, úgy tűnik, hogy e közjegyzők a pontosítások elfogadásakor kizárólag ezen elnökségi tagi minőségükben jártak el. Így különösen, a Bíróság rendelkezésére álló ügyiratokból nem tűnik ki, hogy e közjegyzők más módon is részt vettek volna az így megállapított jogsértésben.
- 120 Egyébként pedig a tárgyaláson a versenytanács lényegében kifejtette, hogy nem azért szabott ki egyedi bírságokat a közjegyzői kamara elnökségének közjegyző tagjaira, mert azok a jogsértés kapcsán társelkövető vállalkozás minőséggel rendelkeztek, hanem éppen azért, mert a pontosítások elfogadásának időpontjában ezen elnökség tagjai voltak. A versenytanács e tekintetben kifejtette, hogy e bírságokat abból a célból szabták ki, hogy biztosítsák az említett jogsértés miatt kiszabott szankciók elrettentő hatását, mivel az alapügy tényállásának megvalósulása idején alkalmazandó litván jog nem tette lehetővé, hogy kizárólag a közjegyzői kamarával szemben szabjanak ki kellően magas összegű bírságot ahhoz, hogy ilyen elrettentő hatást váltson ki, mivel az nem írta elő annak lehetőségét, hogy a bírság kiszámításakor figyelembe vegyék e kamara tagjainak forgalmát.
- 121 Mindazonáltal a személyes felelősség elvével, amely megköveteli, hogy a versenyszabályok megsértéséért csak az azt elkövető jogalanyt szankcionálják, ellentétes az ilyen megközelítés, mivel azok a közjegyzők, akik a pontosítások elfogadásakor a közjegyzői kamara elnökségének tagjai voltak, nem tekinthetők a versenytanács által az alapügyben megállapított jogsértés társelkövetőinek.
- 122 Mindemellett ebből nem következik az, hogy a versenytanácsot megfosztották attól a lehetőségtől, hogy e jogsértés miatt a közjegyzői kamarával szemben visszatartó erejű szankciót szabjon ki, sem pedig az, hogy az említett közjegyzőket szükségszerűen mentesíteni kellett volna minden felelősség alól ugyanezen jogsértéssel kapcsolatban.
- 123 Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint ugyanis, amennyiben a vállalkozások társulásának belső szabályai megengedik, hogy e társulás a tagjait kötelezze, az e társulással szemben kiszabandó bírságot az elrettentő hatású szankció meghatározása érdekében az említett társulás összes tagvállalkozása által elért forgalom alapján kell kiszámítani, még akkor is, ha ez utóbbiak ténylegesen nem vettek részt a jogsértésben (lásd ebben az értelemben: 2000. november 16-i Finnboard kontra Bizottság ítélet, C-298/98 P, EU:C:2000:634, 66. pont; a Bíróság elnökének 2001. március 23-i FEG kontra Bizottság végzése, C-7/01 P(R), EU:C:2001:183, 11. pont; 2008. december 18-i Coop de France bétail et viande és társai kontra Bizottság ítélete, C-101/07 P és C-110/07 P, EU:C:2008:741, 93. pont).
- 124 Ezenkívül a társulás tagvállalkozásai által elért forgalom ilyen figyelembevételre többek között azokban az esetekben is lehetséges, amikor az e társulás által elkövetett jogsértés a tagjai tevékenységére vonatkozik, és amikor a kérdéses versenyellenes magatartásokat a társulás közvetlenül tagjai érdekében, azokkal együttműködve viszi végbe, ugyanis a társulásnak nincs önálló objektív érdeke a tagjai objektív érdekeihez képest (lásd ebben az értelemben: 2008. december 18-i Coop de France bétail et viande és társai kontra Bizottság ítélet, C-101/07 P és C-110/07 P, EU:C:2008:741, 97. pont).
- 125 Ezt az ítélkezési gyakorlatot lényegében az 1/2003 rendelet 23. cikke (2) bekezdésének harmadik albekezdése kodifikálja, amely úgy rendelkezik, hogy amennyiben egy társulás jogsértése a tagok tevékenységéhez kapcsolódik, a bírság nem haladhatja meg a társulás jogsértésével érintett piacon működő tagjai teljes forgalma összegének 10%-át.

- 126 Ráadásul e rendelet 23. cikkének (4) bekezdése előírja, hogy ha a bíróságot vállalkozások társulása esetén a tagok forgalmának figyelembevételével szabják ki, és a társulás nem fizetőképes, a társulás köteles a bíróság összegének fedezése érdekében tagjaitól hozzájárulást kérni, és hogy a Bizottság bizonyos feltételek mellett a bíróság megfizetését közvetlenül bármelyik olyan vállalkozástól követelheti, amelynek képviselői a társulás érintett döntéshozó testületének tagjai voltak, majd pedig a társulás bármely olyan tagjától követelheti, amely annak a piacnak az aktív szereplője volt, amelyen a jogsértés megtörtént.
- 127 Kétségtelen, hogy az 1/2003 rendelet 23. cikke kifejezetten csak a Bizottság hatásköreire vonatkozik. A Bíróság ítélezési gyakorlatából azonban kitűnik, hogy e cikk releváns a nemzeti versenyhatóságok bíróságok kiszabására vonatkozó hatáskörének meghatározása szempontjából (lásd ebben az értelemben: 2013. június 18-i Schenker & Co. és társai ítélet, C-681/11, EU:C:2013:404, 48–50. pont).
- 128 Ennélfogva az a tény, hogy az alapügy tényállásának idején alkalmazandó litván jog nem írta elő annak lehetőségét, hogy figyelembe vegyék a közjegyzői kamara tagjainak forgalmát azon bíróság kiszámításakor, amelyet a versenytanácsnak az EUMSZ 101. cikk általa megállapított megsértése miatt e kamarával szemben kellett kiszabnia, nem akadályozza meg e nemzeti versenyhatóságot abban, hogy e forgalmat figyelembe vegye, feltéve hogy a jelen ítélet 123–125. pontjában meghatározott feltételek teljesülnek.
- 129 A fenti megfontolásokra tekintettel a hetedik kérdésre azt a választ kell adni, hogy az EUMSZ 101. cikket úgy kell értelmezni, hogy azzal ellentétes, ha valamely nemzeti versenyhatóság az e rendelkezésnek valamely vállalkozások társulása által elkövetett megsértéséért egyedi bíróságokat szab ki az e társulás irányító szervének tagvállalkozásaival szemben, amikor e vállalkozások nem társelkövetői e jogsértésnek.

A költségekről

- 130 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (első tanács) a következőképpen határozott:

- 1) Az EUMSZ 101. cikket úgy kell értelmezni, hogy a valamely tagállamban letelepedett közjegyzőket az e rendelkezés értelmében vett „vállalkozásoknak” kell tekinteni, amikor bizonyos helyzetekben a jelzálogügyletek jóváhagyásából, végrehajtási záradékok elhelyezéséből, közjegyzői okiratok szerkesztéséből, ügyletek tervezeteinek elkészítéséből, tanácsadási és technikai szolgáltatások nyújtásából és csereszerződések megerősítéséből álló tevékenységeket folytatnak, amennyiben e tevékenységek nem közhatalmi jogkörök gyakorlásához kapcsolódnak.**
- 2) Az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy azok a szabályok, amelyek egységesítik azt a módot, ahogyan valamely tagállam közjegyzői a bizonyos tevékenységeik végzése címén kiszámlázott díjak összegét kiszámítják, és amelyeket az e tagállam közjegyzői kamarájához hasonló szakmai szervezet fogadott el, az e rendelkezés értelmében vett, vállalkozások társulása által hozott döntéseknek minősülnek.**

- 3) Az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy a vállalkozások társulásának azon döntései, amelyek egységesítik azt a módot, ahogyan a közjegyzők a bizonyos tevékenységeik végzése címén kiszámlázott díjak összegét kiszámítják, az e rendelkezés által tiltott, „cél általi” versenykorlátozásoknak minősülnek.
- 4) Az EUMSZ 101. cikket úgy kell értelmezni, hogy azzal ellentétes, ha valamely nemzeti versenyhatóság az e rendelkezésnek valamely vállalkozások társulása által elkövetett megsértéséért egyedi bírságokat szab ki az e társulás irányító szervének tagvállalkozásaival szemben, amikor e vállalkozások nem társelkövetői e jogsértésnek.

Aláírások